

POST ACADEMIAM

ECTOPISCHE LINGUA GEOGRAPHICA

OVERZICHT VAN DE LITERATUUR EN BESPREKING VAN TWEE PATIËNTEN

G. BEEMSTER

I. VAN DER WAAL

W. A. M. VAN DER KWAST

Uit de afdeling voor Mondziekten en Kaakchirurgie van het Academisch Ziekenhuis der Vrije Universiteit te Amsterdam.

Hoofd: Prof. Dr. W. A. M. van der Kwast.

Uit het Pathologisch Instituut van het Academisch Ziekenhuis der Vrije Universiteit te Amsterdam.

Hoofden: Prof. Dr. R. Donner en Prof. Dr. J. Oort.

Trefwoorden: Pathologie – Mondheelkunde – Lingua geographica – Landkaarttong

Inleiding

Onder ectopische lingua geographica wordt verstaan een niet op de tong gelegen laesie van het mondslijmvlies die klinisch sterke gelijkenis toont met het beeld van de landkaarttong. Bijna altijd toont de tong hierbij zelf ook het beeld van de landkaart. Lange tijd is verondersteld dat de lingua geographica een specifieke tongafwijking was. Het blijkt echter dat identieke laesies op het slijmvlies van de wang, de omslagplooien, de mondbodem en het gehemelte kunnen voorkomen. Sommigen geven hieraan de naam 'exfoliatio areata linguae et mu-

cosae oris' (Kuffer e.a., 1971) of 'stomatitis areata migrans' (Sapiro e.a., 1973). Anderen geven de voorkeur aan de benaming 'ectopic geographic tongue' (Weathers e.a., 1974) of aan 'erythema migrans' (Cooke, 1955).

Van de landkaarttong is bekend dat er een geringe voorkeur bestaat voor het voorkomen bij het vrouwelijk geslacht. De ectopische vorm lijkt een voorkeur te tonen voor het mannelijk geslacht. De etiologie van de ectopische lingua geographica is, evenals die van de 'normale' lingua geographica, onbekend. Tot op heden zijn

Samenvatting:

Na een kort literatuuroverzicht van de ectopische lingua geographica wordt een tweetal patiënten besproken, bij wie op grond van de klinische bevindingen en de microscopische aspecten van biopsieën uit zowel de tong, de wang, respectievelijk de binnenzijde van de onderlip, de diagnose ectopische lingua geographica kon worden gesteld. Het betrof een 23-jarige vrouw en een 53-jarige man.

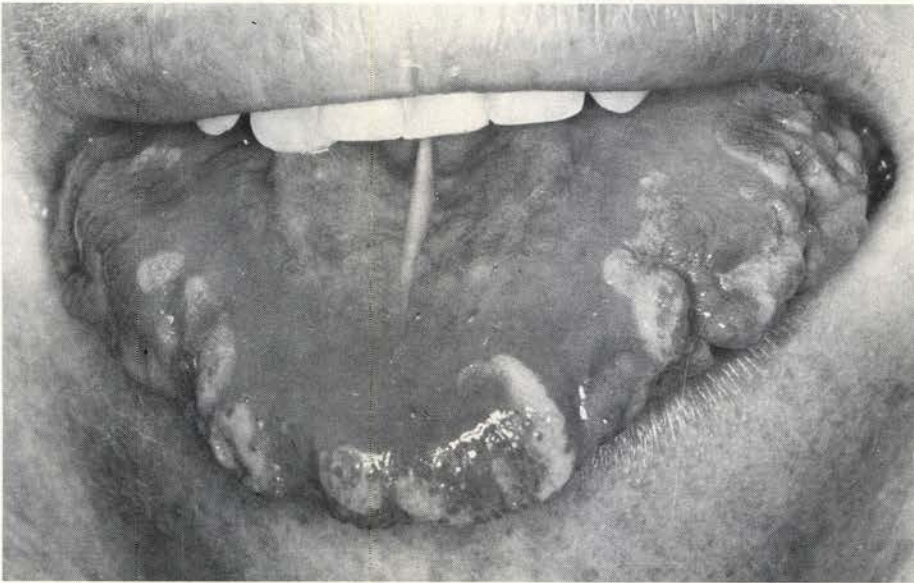
ongeveer 20 gevallen van ectopische lingua geographica in de literatuur beschreven (tabel I). Het grootste aantal wordt vermeld door Weathers e.a. (1974). Opvallend is dat vaak verband wordt gelegd tussen (ectopische) lingua geographica en psoriasis (Kuffer e.a., 1971; Sapiro e.a., 1973; Weathers e.a., 1974).

*Ziektegeschiedenissen**Patiënt 1*

Een 23-jarige vrouw wordt door de tandarts verwezen in verband met kaakgewrichtsklachten. Patiënte is gezond en gebruikt geen medicijnen. Bij extra-oraal onderzoek worden geen afwijkingen geconstateerd. Het intra-orale onderzoek toont een uitstekend verzorgde dentitie. Het slijmvlies van de tong toont op de rug, de randen en de punt erosieve, atrofische gebieden waarvan sommige zijn omgeven door een opgeworpen witte rand. Ter plaatse van de tongpunt gaan de laesies over op het gladde slijmvlies van de onderzijde van de tong (afb. 1). Tevens toont de tong multipele groeven. De diagnose lingua geographica en lingua fissurata wordt gesteld. Bij navraag blijkt dat zure en scherpe spijzen een branderig gevoel in de tong veroorzaken. Op academische gronden wordt, met toestemming van patiënte, een biopsie uit de tongrand genomen. Bij controle na 3 weken blijkt de biopsiewond goed te zijn genezen. De tong toont nog steeds de kenmerken van een lingua geographica. De laesies onder de tong zijn nu echter afwezig. Patiënte deelt tijdens deze controle mede dat zij zwanger is. Bij herhaalde controle na een halfjaar, patiënte is nu 7 maanden grvida, toont de tong nog steeds duidelijke kenmerken van een lingua geographica. Ook het slijmvlies aan de onderzijde van de tong is nu weer in het proces betrokken. Tevens worden nu enkele erosieve gebieden met een licht opgeworpen rand op het linker wanglijmvlies geconstateerd (afb. 2). Hieruit wordt, met toe-

Tabel I. Literatuuroverzicht van de ectopische lingua geographica.

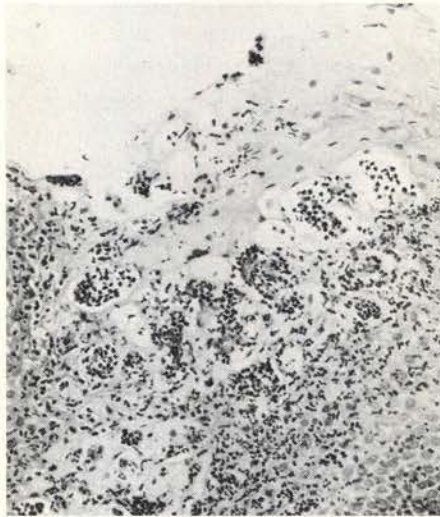
Auteur	geslacht	leeftijd	tong	plaats van de afwijking		
				omslagploo	wang	overigen
Cooke, 1955	M	30	+	+	-	+
McCarthy e.a., 1964	?	?	?	?	?	?
Bazex e.a., 1965	V	82	+	+	-	-
Friedman e.a., 1967	M	37	+	+	-	-
Kuffer e.a., 1971	M	23	+	+	+	-
O'Keefe e.a., 1973	V	59	+	-	+	-
Sapiro e.a., 1973	M	40	-	+	-	-
	M	37	+	+	-	-
Weathers e.a., 1974	M	44	+	+	+	-
	V	27	+	-	+	-
	V	23	+	-	+	-
	V	24	-	-	+	-
	M	16	-	-	+	-
	M	9	+	+	-	-
	M	27	+	+	+	-
	M	21	+	+	+	-
Beemster e.a., 1976	M	55	+	+	-	-
	V	23	+	-	+	+

Afb. 1. Een 23-jarige vrouw met een lingua geographica. De laesies breiden zich uit tot aan de onderzijde van de tong.

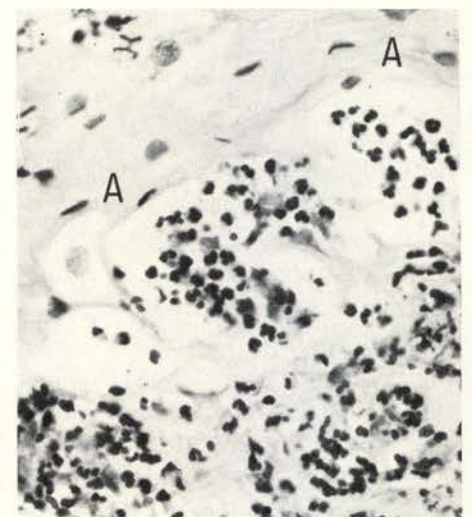
Afb. 2. Zelfde patiënte van afb. 1. De afwijking op het linker wanglijmvlies blijkt klinisch en histologisch te passen bij ectopische lingua geographica.

Afb. 3. Biopt uit de laesie van het wanglijmvlies getoond in afb. 2. Het microscopische beeld past bij (ectopische) lingua geographica. In het epitheel worden veel polymorf-nucleaire granulocyten gezien. Plaatselijk lijken er zich abscesjes te vormen. (H-E; oorspr. vergr. $\times 260$.)

blijkt ook deze patiënt last te hebben van een branderig gevoel bij het gebruik van scherpe spijzen. Bij nauwgezet onderzoek van het mondslijmvlies worden twee kleine erosieve gebiedjes met een fijne, witte demarcatierand ontdekt in de omslagplooï ter plaatse van de 31 en 41 (afb. 6).

Met toestemming van de patiënt wordt een biopsie uit het tonglijmvlies en uit de omslagplooï genomen. Het histologische beeld van beide biopten toont grote gelijkennis en past bij de diagnose (ectopische) lingua geographica. Bij controle na een halfjaar toont de tong opnieuw het beeld van een lingua geographica. In de omslagplooï in het onderfront worden opnieuw een aantal erosieve gebiedjes, omgeven door een fijne witte rand, gezien. Patiënt blijft onder controle.

Afb. 4. Detail van afb. 3. Plaatselijk ontstaan abscesjes (A). Deze abscesjes worden wel eens vergeleken met de Monroe-abscesjes die worden gezien bij psoriasis. (H-E; oorspr. vergr. $\times 625$.)

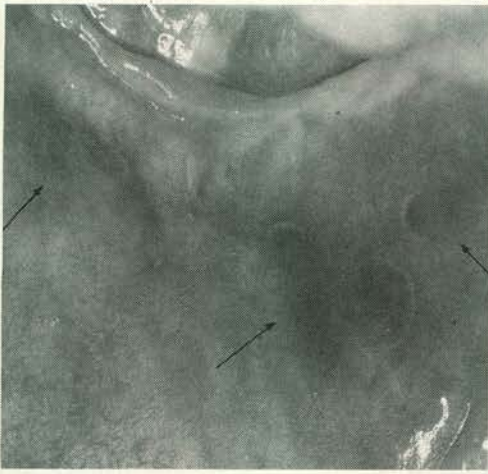
stemming van patiënte, een biopsie genomen. Het histologische beeld blijkt geheel identiek te zijn met dat van het eerder genomen tongbiopt (afb. 3 en 4). De diagnose ectopische lingua geographica lijkt hiermede te zijn bewezen. Patiënte blijft onder controle.

Patiënt 2

De tandarts verwijst een 53-jarige man voor het verwijderen van een geïmpacteerd hoektand in de onderkaak. De patiënt verkeert in goede gezondheid. Bij extra-oraal onderzoek worden geen afwijkingen gevonden. Het intra-orale onderzoek toont een edentate mandibula en maxilla. Het tonglijmvlies laat de kenmerken van een lingua geographica en lingua fissurata zien (afb. 5). Bij navraag

Afb. 5. Een 53-jarige man met een lingua fissurata, met daarbij het beeld van een lingua geographica.

Afb. 6. Zelfde patiënt van afb. 5. Aan de binnenzijde van de onderlip en op de mucosa van de omslagplooi bevinden zich annulaire laesies, die lijken op lichen planus. Het microscopische beeld sloot laatstgenoemde diagnose uit en paste bij ectopische lingua geographica.

Discussie

Bij de lingua geographica blijken de filiforme papillen plaatselijk verloren te gaan en zich later weer te herstellen. Op de plaatsen waar de ectopische lingua geographica wordt aangehouden, zoals bijvoorbeeld op het wangslimvlies, ontbreken papillen. Ook de vaak voorkomende uitbreiding van de lingua geographica naar de onderzijde van de tong, waar papillen eveneens ontbreken, maakt het waarschijnlijk dat het verdwijnen van de filiforme papillen bij de landkaart-tong als een secundair fenomeen moet worden beschouwd.

Volgens sommige auteurs spelen psychische factoren een belangrijke rol bij het ontstaan van de (ectopische) lingua geographica. De door ons besproken patiënten maakten inderdaad een nerveuze, gespannen indruk. In de literatuur ontbreken aanwijzingen dat zwangerschap een predisponerende rol zou spelen bij het ontstaan van de (ectopische) lingua geographica, waaraan op grond van de ziektegeschiedenis van de eerste patiënte zou kunnen worden gedacht. Het reeds eerder genoemde samengaan van (ectopische) lingua geographica en psoriasis berust vermoedelijk op toeval.

Bij de differentiële diagnose van de ectopische lingua geographica moet worden gedacht aan lichen planus, leukoplakie, psoriasis en het syndroom van Reiter. Het doen van een biopsie is bij een lingua geographica slechts zelden geïndiceerd. Ditzelfde lijkt ook te gelden voor de ectopische vorm. Waakzaamheid is echter geboden om leukoplakie-achtige afwijkingen van het mondslijmvlies klinisch niet al te gemakkelijk te diagnostiseren als een ectopische lingua geographica. Bij de geringste twijfel over de aard van een slijmvliesaanandoening is het nemen van een biopsie geïndiceerd.

Vermoedelijk blijft de ectopische lingua geographica, evenals de 'normale' lingua geographica, levenslang bestaan. Er kunnen echter langdurige remissies optreden.

Summary:

Title: Ectopic geographic tongue.

A brief review of the literature is followed by the presentation of two patients, a 23-year-old woman and a 53-year-old man respectively. The diagnosis ectopic geographic tongue was based on the clinical findings and the results of microscopic examination of specimen taken from the tongue, the buccal and the labial mucosa respectively.

Literatuur:

1. Bazex, A., Dupré, A., Christol, B. (1965): Glossite exfoliatrice marginée avec localisation labiale. Bull Soc Franç Derm Syph 72: 180.
2. Cooke, B. E. D. (1955): Erythema migrans affecting the oral mucosa. Oral Surg 8: 164-167.
3. Friedmann, E., Baran, L. R. (1967): Lèvre géographique. Bull Soc Franç Derm Syph 74: 311-313.
4. Friedmann, E., Baran, L. R. (1974): Geographic lip (annulus migrans). Int J Derm 13: 184.
5. Kuffer, R., Brochériou, C., Cernéa, P. (1971): Exfoliatio areata linguae et mucosae oris. Rev de Stom 72: 109-119.
6. McCarthy, P. L., Shklar, G. (1964): Diseases of the oral mucosa, New York Blakiston, 30-31.
7. O'Keefe, E., Braverman, I. M., Cohen, I. (1973): Annulus migrans. Identical lesions in pustular psoriasis, Reiter's syndrome and geographic tongue. Arch Dermatol 107: 240-244.
8. Sapiro, S. M., Shklar, G. (1973): Somatitis areata migrans. Oral Surg 36: 28-33.
9. Weathers, D. R., Baker, G., Archard, H. O., Burkes, E. J. (1974): Psoriasiform lesions of the oral mucosa (with emphasis on 'ectopic geographic tongue'). Oral Surg 37: 872-888.

Februari 1977.

De Boelelaan 1117,
Amsterdam.

EEN MISLUKTE WORTELKANAALBEHANDELING IN EEN ONDERPREMOLAAR MET TWEE RADICES

D. SLOP

Trefwoorden: Endodontie - Röntgenologie

Drie jaar na voltooiing van een endodontische behandeling aan de 34 verscheen de patiënt met heftige pijn aan dit element. Het element was extreem kloppgevoelig en het bot en slijmvlies ter hoogte van de apex drukkijpelijk. De röntgenfoto (afb. 1) toonde een

volgens de regels uitgevoerde kanaalbehandeling en tevens een radiolucantie rondom de apex. De zilverstift lijkt door de apex heen te steken en een wortelresorptie rondom de apex is niet uitgesloten. De contouren aan de mesiale zijde van de radix wijzen

Samenvatting:

Het mislukken van een wortelkanaalbehandeling in een onderpremolaar met twee radices. Deze mislukking is wellicht een gevolg van het slechts behandeld hebben van een van de twee wortelkanalen. Indien de pulpakamer occlusaal niet wordt opgelegd zijn de kanaalingangen moeilijk tot niet te vinden.

erop dat er twee kanalen zouden kunnen zijn. In 25% van de gevallen vertonen de 34 en 44 twee apices (Pineda, 1972)